

Валерий Михайлов

**Чон гыч
лекше**

Почеламут-влак

Валерий Михайлов
Чон гыч лекше.
Почеламут-влак

http://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=40649271

ISBN 9785449629432

Аннотация

«Чон гыч лекше» почеламут аршаш куд ужашан. Икымше ужашыш салтак радамыште шочшо почеламут-влакым пуртенам. Кокымшо ден кумышо ужаш йӧратымаш нерген каласкалат. Нылымше да визымше ужашыште мыйын шӱм-чон верч шонымашым да кучедалмашым ончыктенам. А кудымшо ужашыште шочмо верем нерген возем.

Содержание

Ончылмут	6
Салтак радамыште	8
Ну мо, йолташ	10
Салтак кас деч ончыч	11
Авамын шочмо кече	12
Шүдө кече	13
МК	15
Кунам мөнгеш?	16
Келшем?	17
Пиалым сакле...	18
Кас поро, үдыр-влак!	19
Молан тый үдыр ончыштат?	20
Үдыр	21
Йöратымаш	23
Үмылеш	25
Ала колат!	26
Умыленам	28
У еш	29
Кеч ик кече	30
Мүндыр мландыште	31
Молан пеш шагал пагытна?	32
Тек кече онча яндар шинчашкет...	33
Үдырем, воктекем тол	34

Чон гыч лекше Почеламут-влак

Валерий Михайлов

© Валерий Михайлов, 2019

ISBN 978-5-4496-2943-2

Создано в интеллектуальной издательской системе Ridero

Ончылмут

Кажне енгын, очыни, мый декем икымше йодыш тыгайрак шочеш: «Кузе почеламутым возаш тўнгалынат?». Вашештем: такшым, шукынжо йӧратымаш нерген почеламутым возат, «музаштым» шокшо шўм дене кынеттат, а мыйын икымше почеламутем-влак армий радамыште шочаш тўнгалыныт. Тушто яра жапем шуко лийын, да шочмо вер дечын ушанымемат шке пайжым пыштен. Вуйлатымаш дене проблеме ынже лий манын, марий йылме дене возкаленам. Салтак радам гыч пӧртылмек, возымо пашам кудалтышым, а икмыняр жапгычын руш йылме дене возаш тўнгалынам.

Кум ий наре шочмо марий йылмем дене возкален омыл. А ончылно мыйым марий самырыктукым слёт вучен. Лач туннам шўм-чонем марла возаш ўжын. Адакшым, йӧратымашат шке вийжым пуэн, садлан тудын нергенат почеламут аршаш погынен.

Икымше аршашым лукмо годым почеламутысо йонгылышым шотеш налын омыл, садлан лудшо-влаклан умылаш изиш нелырак лийын. Кызытсе савыктымаште ончычсо йонгылышем умыленам, тудым тӧрленам да ош тўняш луктынам.

«Чон гыч лекше» книга куд ужаш гыч шога. Икымше ужашым «Салтак радамыште» лўмденам. Тушко мыйын икымше почеламутем-влак пуреныт, куштыжо салтак радамысе

ильш, да тушечын шочмо кундеммышкем, суртышкем пёр-
тылмем нерген возкаленам.

«Йöратымаш» да «А тул йöрен...» ужаш-влак йöратымаш
нерген каласкалат, кузе шочеш, кузе пыта, да молыжат. «Чо-
нышто неле лиеш гын!» ден «Пурем чонышкет...» мыйын
түрлö амал верч тургыжланымем нерген палдарат.

Илышыште шке верем кычалмылан да йот семын моло
вере кузе шкемым шижмем нерген, психологийым шымлаш
түнгалынам, да вес енлан, мо шүмыш пурен кертеш, палаш
тыршенам. Кöргö чонемым колыштын, почеламут-влакым
возенам.

Пытартыш «Авылем» ужашыште мый шке шочмо верем
нерген ойлем да Урал мландыште илыше-влакым марий
йылмынам арален кодаш ұжам.

Лудмо годым диалект мут-влакым ужаш лиеш, вет шкеже
мый Свердловск кундемынсе ялеш шочын-кушкынам. Поче-
ламутым возыдем годым мутер-влакат полшеныт. Мутвун-
дым кугемдашлан кöра түрлö поэт ден шанче-влакын книга-
штым лудын шогенам. Тау!

Салтак радамыште

Ну мо, йолташ

Ну мо, йолташ, ончен шовет?
Пален от налак мыйым?
Кушан ужаш шунат, шонет?
Мылам Карши нерген ойлет?

Мылам каласе, мом иленда?
Вучен вет шуктенат тый мыйым...
Кунам мый шым лий, мом ыштенда?
Кузе туге? Лектеш, монденда?

Айда, ме коктын ойлена,
Кужеш вет тыйым ужын омыл!
Пөртем воктен изиш шоген, ме
Да унала пурен лекна.

Авам ик ийым ужын омыл,
Ачам моткочак йывырген.
Егор урем гыч модын толын.
Кө ынде мыйже тый шинчет.

А ынде мый ойлем тылат,
Кузе Россия мучко коштым...

Салтак кас деч ончыч

Девятый май уже вет таче,
Эрла салтак касем лиеш,
Чара вуян улам, сай каче,
Ончем, а кече уж шинчеш.

Кастене мый йолташ-влак дене
Каем лач погынен олашке,
Ончаш салютым шүдö ен
Шогаледат пöрт-влак коклашке.

А весе кечын погынен,
Чылан, да кочо вүдым йўын,
Кугу оксам тўшкан поген,
Колтат да ужаталыт мыйым.

Кандашле кече вет эртен,
Кузе ковам колен колтен,
Мылам ойлен вет тунемаш,
А мый каем шке служитлаш...

Авамьн шочмо кече

«Авай, тый икте вел улат,
Ончен куштет изи годсекак
Кугу улам чечас мыят,
Да служитлаш каем Восток дек.

Уж шуын тат – шестой февраль.
Авай, вет таче шочмо кечет,
Вашкем мый тыйым саламлаш,
Ик ийлан икте шочмо кече.

Да таче мый каласынем:
Мотор, чеверак код эре,
Ушан тунемшым тыланем» —
Тыгай письмам мӱнгеш серем.

Пӱртем деч мый ушаненам,
Авам, ачам дечат вет
А шольо дене коштынам,
Шарнем эрат, касат вет.

Ушаненам шанга дечет,
Тый кудым кӱэштат,
Вет ыштыме салтакын пай деч,
Эртак вет тамлырак.

Шүдө кече

Шүдө кече терке кодын,
Мый уже мөнгөш вашкем.
Тыште неле умыр водын
Да шонем мөнгөш шумем.

Шүм пешак вашка шке вельш,
Эх, кунам мөнгөш шуам?
Тыште лум кия, леведыш,
Порсын гай. Кунам толам?

А йолташ-влак ден ойлаш
Эр марте лиеш, докан,
Да ача-авам ужаш,
Эр марте йоргаланаш.

Кызыт Юмо деч йодам,
Тек ик ий гына мылам
Ик шагат гай шижме лийже,
Да вуча тора вашлийше.

Пургыж, уарня, вүдшор,
Адакат ужам Каршийым.
Да ага толеш содор,
Ну, сита, лекна Российым.

Мый малем, ужам сай омым,
Таче мөнгө толынам,
Вот «подъём» ора дневальный,
Вот «отбой», ну мом ойлаш...

Кече-влак тыге эртат,
Полигон вашке шуеш,
Да тревога ман сумкам
Кучалтен куржаш возеш.

Вот тыге ага шуеш,
Теркем шкетынак каем,
Да йолташ-влакем уэш
Вашлиям шке ялыштем.

МК

МК, кунам уэш адак ужам?
Кунам кавашкет ончалам?
Кунам мален мый кынелам?
Кунам мөнгеш миен шуам?

Кунам мөнгеш?

Индешле кокыт кече корно
Кая шуйналт мөнгеш марте,
Индеш вет тылзе ынде лийын,
Пөртем коденам, шарналтем.

Шке шочмо пөртым ужмо омо,
Шүмем лач он гыч төрштышаш,
Коршта, лукташ көлан ты ойгым,
Мылам вет нигөлан ойлаш.

Да кок мут веле йылмыштем:
«Кунам мөнгеш? Кунам мөнгеш?».

Келшем?

Келшем ли, ўдыр-влак? Ом келше?
Модам молан тендан шўм дене?
Моднеда чонем дене те,
А мый чыла ужам-ужде.

Шона лай ўдыр: «Кодынем!»
Вара изишкына шарна дыр,
Кузе мый тудым йӧратем,
Уда шўмем туддеч кая тыр.

Уэш лийнеже пеленем,
А мый уж весе ден шогем,
Да шонкалем шке семьюнем,
Уке, ок кўл мылам ты енг.

Пиалым сакле...

Ик ўдырым эре шонем:
Вуча дыр мыйымже? Уке?
Ужам вашке тора ялем,
Вет ушыштем нимо уке.

Огеш вучал гын... Мо. Йёра!
Мый весым тыгакак муам,
Наушник гоч сем-влак мурат,
Да терне шкетак мый улам.

И вот звонок, трупкам налам:
Ала-могай ен йынгырта,
Чеве́р йўкшат, пеш сай колам,
Уремышке лекташ кўшта.

Ну мом ышташ? Чиём, лектам,
Мотор йўк ўдырын шокта,
Толеш, куржеш, мый вашлиям,
Өнда́л колтем садеш чотрак.

Мыняр жапшат эртен, мыняр,
Кужеш тый мыйым вученат?
Ме коктын коштына эр марте,
Мален колтет, пиалым сакле...

Кас поро, ўдыр-влак!

Кас поро, ўдыр-влак! Шогеда?
Кузе кая шке илышда?
Ну кеч иктаж-кө пелештеда?
Вет ужын омыл мый тендам.

Пашаште тыршеда? Океда?
А можыч, те шўлалтеда?
Могай пашашке те пуренда?
Могай олаште океда?

Мылам вет латиндеше веле,
Тунемашат пураш лиеш,
Салтак эртен, эртен и теле,
Кө ынде мыйым вашлиеш?

Айда, каена тул воктеке,
Изиш шинчена ырыкталт,
Вара куржам йолташ-влак деке,
Каена клубыш чыланат.

Тушан ик ўдырым мунем мый,
Ту денак таче куштынем.
Пешак шынген пура. Лушкемым,
А ынде мөнгө ужатем.

Молан тый ўдыр ончыштат?

Молан тый ўдыр ончыштат?
Шинчатлан от ўшане?!
Мыняр жапшат эртен, ужат?
А рвезыже могае!

Монден вет отыл капкылжым:
Кугу, чатка да поро,
А таче вестўкемын толын,
Тыгайым тудым ужын отыл.

Ўдыр

Эрла уже вет пургыж тылзе,
Жап тыште вашкыде эрта.
Мӧнгеш вашкем, ужном ялемым,
Луйкалыме йӱк пич шокта.

А мый ужном шке ўдыремым,
Чонем ўжеш, каяш кўшта,
Ну куш вашкаш, вет ўмыремым
Илаш перна ты верыштат.

Но тиде ўдыр пеш келшалын,
Кеч ик шинча дене ужаш...
Да мўндыр корнышко логалын,
Пеш неле ончыко ончаш.

Шонем эре, кузе кастане,
Кенез кастане ӧндален.
Ончен ухар шинчаже дене,
Да чонышко тугак пурен.

Нимом каласыде нигӧлан,
Теркем миен пурем, шыпак,
Тек йывыртат миен шумемлан,
Ик ий эртен – чонан салтак.

Иктаж кастене родо дене,
Олаш пеледышлан каен,
Поген букетым роза дене,
Мӱнгеш толына савырнен.

Возем тыге, а шке шонем:
Вуча, уке ты ўдыремже,
Ала ту вес пелен уже?
Шўмем пыртка. Чонем шемемше...

Кунам ужам, чот ондалем,
Шижеш шўмем йӱратымашым,
Уке гын, лоч шелеш кӱргем,
Шинча йӱра, чон пытаралтын...

Йöратымаш

Тыланем тыланет пиалым гына!

А мут-влак: «Мый воктенет улам» чын шонымемым ончыкта.

Кеч мемнан кап коклаште пеш шуко менге, чонем дене мый воктенет улам. Ёмылкаште лияш – алдыме лияш огыл, ёмылкаште лияш – лач воктенет кучалташ да йöсырак жапыште, ёмыл гыч лектын, тыланет полшаш!

Ўмылеш

Огына лий пырля ўмыр мучко,
Но улат лишыл эн, пиалем,
Кеч модеш илыш ден ия шучко,
Утарет эре тыяк, суксем.

Кеч тўрзаште йўреш йўр ведра гыч,
Кеч поран пире гай урмыжеш,
Ошкылам тыйын дек курымла гоч,
Кучалтам воктенет, ўмылеш.

16.12.2017

Ала колат!

Ала колат, йöратымем...
От кол гынат, ну мо... Йöра!
Ах, пеш келшен йошкар тўрвет,
У илышемын – ўжара!

Мылам улат тый ўжара!
Шинчет гынат, уке гынат,
Кава умбалне ояра,
Вашталт кая кумылемат.

Йокрокланем, ужде, тачат,
Монден ом керт мотор сынет,
Возаш шонем эре тылат
Тура письмам, кеч умылет:

Молан улам тыгай окмак,
Кузе модеш уш дене вўр,
Шенгелне нöлталтеш пурак,
Йўла лўмем, кеч кугу йўр.

Лўмем почеш кўвар-влакат
Йўлат! Йўлат, волгалтарен
Кумда тўням: мылам, тылат!
Шинчаштына куан сескем!

2.11.2017

Умыленам

*Эх... Вуйыштем тынар шуко шонымаш
пӧрдеи... А мыйын адак йӧратымаш нерген корно-
влак лектыт... Шӱмым петыраш гын?!.*

Умыленам!

Эртен ту жап, кунам лийнат воктенем,
Ӗпкеленам да ӧпкелем мый шкемым йӱд-кастене!
Да эскерем: могайрак вельш ты илышет вашталтеш,
Кунам гынат шыма ӱпет шӱргем ласкан логалеш...

Ах, пеш келша!

Колташ парня кокла гыч сар ӱпетым,
А ончалат гын: ушем йомеш, йӱкем йомеш, да шке мый,
Возем йӱд вошт тылат мый шокшо корно-влакым,
Мален колтем, возеш йӱдеш вуем ӱстел ӱмбаке...

Омеш толат?

Вучем, шонем, мом каласаш вашлийме годым,
Шӱм юлгыжеш, уэш тодам мый энгыремышвотым,
Кодмем огеш шу шкетын пырдыж-влак коклаште,
Йӱлем ош тул гае, кузе йӱла чашка конташте.

9.10.2017

У еш

Могай кугу кумыл, айдемым вучашлан,
Күлеш мыланна, да пеш чот йөраташ!
Шочеш шүм лонгаште ош вий, да куатле
Сынан еш кушкеш, чеверга, түзлана!

Кучен кидым кидыш, ик ошкылым ончык —
Ты тат тыланда пешак шерге лийшаш!
Вет ынде те еш! Перегаш виян лийын,
Келшен, умылен, чон илаш тылана!

22.07.2017

Кеч ик кече

Кушко, пиалем, сай кумылетше йомын?
Шыргыжал мылам, кеч ик гана, йодам...
Мүндырнө ялет. Кертам тый декет толын!
Ик ончалтышет, ик мут сита мылам.

А эрла толам гын, вашлият ли мыйым?
Кеч ик кече каналте, кудалтен пашам.
Кеч ик кече полшем, куаным талын йўын,
Мый, тылат чыла пуэн, йомам, ок код кыша!

8.11.2017

Мүндыр мландыште

Мүндыр мландыште,
Кугу олаште
Уло палыме —
Ўдыр пагалыме,

Шүдыр гай мылам,
Колтылеш ўмам,
Ах, молан вара
Чот шынген пура,

Йўлата шўмем,
Йомдарен вуем,
Тудым вел вучем,
Эркын йўд шуэш,

Монденам чыла,
Чон гына йўла,
Адакат онлайн,
Эх, кунам гын май...

29.08.2017

Молан пеш шагал пагытна?

Улат шүмыштем да коштат ала кушто,
Пөрдеш йылмыштемже лүмет
Малат чыла калык, тушта тылзе туштым,
Манат мыланем вашмутет?

Пера йүр төрзашке, чүча вүд торашке,
Кунам гына тудо пыта?
Мардеж нангая тек ушем пыл лонгашке,
Кавам пыл деч чышт эрыкта.

Лектам мый уремыш, йолга күшнө емыж,
Кузе тудым күрлын налаш?
Сита ойгыраш, вий поген, ыште эмым,
Шүмет садешак тыплана.

Ушен пүрымаш когыньнам ик сай кечын,
Тунамже мом мый шоненам?
Келшен мыланем ик кастен мотор ўдыр,
Мыят тудылан келшенам.

Шинчаже чевер, ончен темын мый ом керт,
Молан пеш шагал пагытна?

8.06.2017

Тек кече онча яндар шинчашкет...

Тек кече онча эн яндар шинчашкет,
Тек лум кечыйол дене модын лойга,
Мыняр уло кумыл, нёлталт кайже тек,
Ончал, кузе кўшнө кава ояра.

Ший, ошо да шеме тўс-влак ден пўртўс
Модеш йывырген, йўштө теле толеш,
Вола эркын пырче, лум пырче пыл гыч,
Шулаш шокшо верым копаштет муеш.

Шўргет ваштареш шогалам, шыргыжал,
Пытартыш ужмаш деч жап шуко эрген,
Шарнет? Нигунам, иканат ит мондал,
Да пале: чонет мылам пешак келшен.

7.11.2016

Ўдырем, воктекем тол

Ўдырем, воктекем тол!
Мый ом пур! Туге вет, шол?
Кумылем куандаре,

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.